

ОЗНАЧАЛЬНІ АДВЕРБІАТИ У ТВОРЧОСТІ І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО

Актуальність дослідження визначається потребою вивчення семантики означальних лексем на матеріалі творів І. Нечуя-Левицького. Незважаючи на велику кількість праць про творчість і майстерність І. С. Нечуя-Левицького, вперше об'єктом окремого дослідження стали означальні прислівники у творах письменника.

Означальні прислівники становлять семантично диференційований розряд, що об'єднує у своєму складі кілька часткових підрозділів, виділюваних на підставі диференціації окремих різновидів загального значення якості або внутрішньої властивості процесуальної чи непроцесуальної ознаки [4, с. 449].

У текстах творів І. Нечуя-Левицького якісно-означальні прислівники є важливим засобом лінгвалізації. Особливої уваги заслуговують якісно-означальні прислівники від ад'єктивного походження, які активно використовуються письменником для характеристики вербальної ознаки. Наприклад, **голосно** передає «силу та гучність події» [3]: «І Замоїський, і німецькі посланці, і усякі випадком зайшовші гості пи-ли та **голосно** балакали, аж одляски йшли по залі» [1, с. 30].

Якісно-означальні прислівники дають якісну характеристику дії або стану [4, с. 289]. Наприклад, прислівник **добре** показує «сприятливі умови для виконання дії» [3]. Наприклад: «Надворі вже **добре** розвиднілось [1, с. 46].

Прислівник **весело** виражає якісну ознаку дії, має значення «сповнений веселощів, радісного, безтурботного настрою» [3] («Орган одразу ніби гукнув, крикнув, а потім заспівав **весело**») [1, с. 7].

Вживаючись у синтетичній формі вищого ступеня порівняння, прислівник **швидше** підсилює інтенсивність процесуальної ознаки («Ой, як я втопився, йдучи все вгору та вгору! Коли б вже **швидше** йти згори! – сказав Місяць») [2, с. 4].

Якісно-означальний прислівник **погано**, вжитий І. Нечуєм-Левицьким, має значення «не так, як слід» [3] («Горілка вдарила йому в самісіньку лису голову: він почервонів, а потім зблід і потягся на небо, але тієї ночі світив дуже **погано**») [2, с. 26].

Прислівники способу дії вказують на спосіб дії [4, с. 289]. Зокрема: **нишком** – «потай, щоб інші не бачили, не знали» [3] («Пішла тиха розмова, неначе вони усі говорили **нишком**, щоб не стривожити пишної краси червоного неба на заході та старого лісу, щоб не збудити старого князя [1, с. 2]); **навтеки** – «бігти від кого-небудь, швидко тікаючи» [3] («В глузу ніч усе військо й собі рушило **навтеки**, наче перелякана отара овець, або череда без чередника») [1, с. 137]; **раптом** – «відразу» [3] («Нерушливий і ледачий на вдачу Місяць вхопив її, **раптом** ліг, вивернувсь

та й заснув, ще й одразу аж захріп на все небо») [2, с. 4].

Не менш цікавою підгрупою означальних адвербіатів є кількісно-означальні прислівники. Кількісну семантику та ступінь інтенсивності дії або міру чи ступінь вияву якісної ознаки найчастіше передають у досліджуваних текстах прислівники: **мало** – «у невеликій кількості, небагато» [3] («Отам гайвороння обгризло б та обцокотало б його до кісток живцем, – сказав Кривоніс, – але й цих мук задля його ще **мало**) [2, с. 71]; **дотла** – «до кінця, повністю, цілком» [3] («Ми вб'ємо на смерть отих козаків з їх хлопськими радами, ми знищимо їх **дотла**)» [2, с. 38]; **трохи** – «мало» [3] («Вглядівши палкі Саїбові очі, рум'яні щоки та чорні кучері, вона зразу покохала його так, що **трохи** не вискочила з своїх покоїв та не побігла до царського стола») [2, с. 13] тощо.

Отже, прислівники у творах Левицького активно використовуються, характеризуючи різні якісні властивості процесуальної ознаки.

Список використаних джерел:

1. І. Нечуй-Левицький «Князь Єремія Вишневецький». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrclassic.com.ua/katalog/n/nechuj-levitskij-ivan/415-ivan-nechuj-levitskij-knyaz-eremiya-vishnevetskiy>
2. І. Нечуй-Левицький «Скривджені і нескривджені». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrlit.org/nechui_levytskyi_ivan_semenovych/skryvdzheni_i_neskryvdzheni
3. Тлумачний словник. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua>
4. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; За ред. А. П. Грищенка. – 2-е вид., допов. – К. : Вища шк., 1997. – 485 с.